

Մանգրամի Էֆեսոս

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԵ ՎԵ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԵ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԵՆԵ

1866 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 16 ՃԻԻՄԱ

ՆԻՄԵՐՈ 226

Մանգրամի Էֆեսոսի համայնքի 6 հասնի սենեակ 300
հիւսիսէ վերջիւ, սենեակ գլխաւոր, բոլոր փարտաւոր
իշխան օլարագ, 200 զէ" օլուգ, ալթը ալթը 100 զէ" օլա-
րագ, վե նիւսիւսիւսի 50 ար փարայա գալթըլաւագ արը:

Իլանալթըն պէհեր սալթըլ իշին, պի-
րինճի տէֆատա 5, իքինճի տէֆատա 2,
վե իւլիւնճիւ վե սալթը տէֆալարաւ 1
էր զուրուշ ալթըլաւագ արը:

Մէքթուպ զէ սալթը, Պէյ-օղլունաւ սալթը-
467 նիւսիւսիւսի իւսնէտէ ԼԵՎԱՆԹ ԷԼԻՄԱՆՏ Թալի-
նէսիւսի, կարապէտ 8. Փանսեանէ կէսնալ իշէճէ արը:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅՅԵ

Ս Ո Ւ Հ Ա Բ Ե Մ Ե

Նասըլքի տիւնքի Մանգրամի Էֆեսոսի
պիւրիւմիւնիւ տիր, ստաթ ալթըլ րատտէ-
լէրինտէ, մէճիւս թարաֆընտան վերիլէն
գարարա թաթ պիւրաւ Պապը-գապթ իշէճէ
կիթմիլիւ տիր:

Սաաթ մոգուլա մոլրու մէճիւս թէ-
ճէմիւս իթմիշ, վե էվլէլա Բուժմիլիթի
Թիւճճարը միւթէպէրաննտան միւսիւ-
Ջարիֆի ահէլսինտէ Մէլիսսա նամ զա-
գէթատա եազըլթըլ օլան պիւր եանիւշ հա-
վատիստէն մոլրաքը, միւսայիլէլս միւսիւ-
Ջարիֆի օրատա հազըլ պուլունտուլու-
հալտէ, մէզքիւր զապէթանն տահիլի
ճէլպ իլէ մուհաթէմիլէրինտէ պազըլմիշ,
վե իշիթմիլիլիլիլէ կէօրէ, միւսիւ Ջա-
րիֆի տափասընտան վալ կէլմէք իսթէմիշ
իսէտէ, պիւր ճիհէթիլէ հիւքիւմէթ տա-
իլի տափաճըլթըլ իթմիլիլիլտէն, 10 իրա
ճէզայի նագաթի վէրմէսինտէ հիւքմ օլուն-
մուշ պուր:

Պատէհու պիլ ճէլպ օլունմուշ, վե
Բէլիս պէյ Էֆէնտի հազըլթիլէրի թարա-
ֆընտան իթմ պուլլուլան միւսաաաէ իւ-
զէրինտէ, մուհաթէմիլտէ հազըլ պուլուն-
մագ նիլէթիլէ կէլմիշ օլան եիւզ նէֆէր-
տէն զինտա զէվաթ, իշէրուլէ գապուլ
օլունմուշ պուր:

Կէրէք հէմէհիլէրիլիլգաւէն, վե կէ-
րէք իսթմանպուլլուլարտան նիշէ գէվաթը
միւթէպէրտէն պաշգա, զապէթաճըլթըլ
իւրտէթիլիլէ իթիլիսար իթմէքտէ օլան
գաթարտան Լէվանթ Հէրալթըն սահիլի
Մ. Մագոն, Գուրիլիլ տ'Օրիսնըն սահի-
պի Մ. Ճանրիլթըրի, ճէրիլտէի Հափաթի-
սին սահիլի Մ. Չըրըլ, Անաթօլիլիլն
սահիլի Մ. Միսայիլիլիս, Մասիսին սա-

հիլի կարապէտ Էֆէնտի, վե Փուլնճու-
սահիլի Համարաճըլմ Էֆէնտի տաիլի
հազըլ պուլունմուշ պուր:

Քէպալթը օրատա հազըլ պուլունմուշ-
լար արը, միլլէթիլիլգաւէն Բարունակ պէյ,
Դազարոս Էֆէնտի, մոգթօր Գալունս-
եան վե մոգթօր Մատթէնտան:

Մուհաթէմիլէ պէտ օլունարագ ա-
ճիլթիլի թարաֆընտան ճէվապ թալէպ
օլունմուլտա, Մ. Մագոն թարա-
ֆըմըլտան վէրիլ թայիլին իթմիլիլիլիլ
պիլիլթիլիլ, վե Մ. Մագոն տաիլի պու-
հուրա կէլէն պազը սիւալարա ճէվապ
վէրմիշ իսէտէ, սալթ կիւնիւ քէնտուլէ
թէնպիլս օլունմուշ արան տափաթը իճմա-
լը լայիհասընը կէթիլիլիլ թագաթմ իթ-
միշ օլմատըլթընտան, վե էօլլէ պիւր լայի-
հա մէլտանտէ կէլիլ, վե մաթպուլաթ
նիլգամիսմէսինտէ գանդի պէնտիլն իսթի-
նատէն մուհաթէմիլ օլունմաճըլթըլ պէ-
եան գըլլմմատըլթըլ մուհաթէմիլ իսթիլմէ-
միլ նիլգամա մուլաֆթըլ պուլունմատը-
լթընտան, մէզքիւր լայիհաթը թագաթմ
իթմէսի Միլիլիլ եպիսկոպոսա թէքիլթ
օլունմուշ, վե մէրգուլմ տաիլի, հազըլ-
տըր, չիմաթի կիտէր 10 տազըլաւտան կէ-
թիլիլիլմ տիլէրէք կիթմիշ, վե կիճիք-
միշ, վե վազթիլն տաիլի միւսաաաթէսի
գալմմալթըլ օլունմուշտան, մուհաթէմիլն
Պայրամտան էվլէլ վե եալսոտ Պայրամ
իլթէսի պազըլմաթը թէնպիլ պուլլուլ-
մուշ, վե մէճիւս տազըլթըլ տըր:

Տօղրուսու տիւնքի մէճիւստէ կէօրիւ-
լէն նիլգամիլթիլթիլ վե հազըլանիլիլթ-
չինտալթըլ իլէ առալթ ռ սէրպէսթի-
լէթ, Նէզարէթի ճէլիլէլիլ գապթիլիլճէ
պիլիլթըլ պիւր չէրէֆ առա օլունմուլ-
տան պաշգա, թէլէքքիլիլ ալթմէ տաիլի
չաեթիլթէ պուլունմուշ տըր:

Իմտի, թարաֆըլ աճիլգանէմիլգաւէն,

կէրէք Բէլիս պէյ Էֆէնտի հազըլթիլէրի,
վե կէրէք աազայի քիլոմ հալարաթը
հազըլթընտա իլհարը թէլէքքիլիլ իթմիլթ-
տէն պաշգա, քէնտի իշէրիլիլ թէլթ իլէ,
իսասէթէն հազըլ պուլունմագ իւզըլ
կէլմիշ օլան զէվաթ հազըլթընտա տաիլի
իպրազը թէլէքքիլիլ իտէրիլ. Ֆագաթ,
Էսէֆ իսթիլիլիլ շու մուհաթէմիլտէ միւս-
տաիլի պուլունման գաթ միլլէթիլիլիլ թու-
հանի սըֆաթընը թաշըմագտա օլան պիւր
եպիսկոպոս տըր. եազըլ:

Տիւնքի

Թարաֆընտան գուհուրա կէլիլ օլան
թէլէքքիլիլ տաիլի պէեան իտէրիլ:

— Կէլէն հաթթա Սիւրթէյի հիւմա-
եուն չըլմըլ օլուպ, վե Մէճիլիլիլ նամ
վաթօր հաճիլթիլն թիւքիլ պունա թայիլին
գըլլմտըլթընտան 480 նէֆէր գառար քէ-
սան, փարասըլ օլարագ մէզքիլիլ վա-
թօրա գապուլ օլունմուշ պուր:

— Չըրալթըն սէրալը Հիւմայունու եա-
րըլմագտա օլուպ, վե Ջաթըլ հազըլթիլ
փատիլահի քէնտի ճէպիլ Հիւմայունլա-
րընտան հաթթաա իւշ պին լիւր իթա
գըլլմտաթըլ իրատէ պուլլուլմուշ օլ-
տուլթըլթընտան, սէրալը մէզպուլուն իլթ
պահարա գտտար իսթմալէ Բէսիտէ գը-
լլմաճըլթըլ գալթալարը թէահիւտ իւ-
լէմիլլէր տիր:

Մէզքիլիլ սէրալըն արընը 4 պին դու-
րուշա եարըլմագտա իլիլ:

— Ալթիլիլն թաթհիլ ռ թանգիլիլ
իլին, պունտան ագտէմ Սէլիլիլէ հա-
վուգունա գոնուլմուշ օլան գըրհը Օր-
լանիլիլ ֆըրլաթիլիլ Հիւմայուն իլիլին
իլմալիլլէ, պուլ քէրլէ իլարաճ օլունա-
լագ, պապը թամիլաթը ճիւլիլիլտէն
պազըլմագ իւզըլ, էրթօղլուլ ֆըրլա-
թիլիլ հիւմայուն հալուպու մէզքիլիլ
վազ օլունմուշ տըր:

Ճէլիլ:

— . . . Միւսիւնի

Իսթանպուլ, դեկտ. 15 1866

Տիւն կիճէ պիր մէջիւստէ հաղորդ պու-
լունմուշումուր, վէ ուղուն եօլլու լաֆլար
իթտիքտէն սօնրա, հէր նասրլ իսէ հիւմա իր-
թէսի չըգարըլան 222 նիւմէրօլու Մանգու-
մէնիդ էլիմիդէ կէշտի. վէ թա իւք եիւղիւն-
տէ « Պապը Չապթիյէ վէ Մանգումէ » իւն-
վանըլա պիր գըլթա պահա օղուտուգ : Մէգ-
քիւր պահանընդտան Մկրտիչ եպիսկոպոս ի-
լէ սիզին պէյնիմիդտէ գուհուրա կէլէն պիր
մէսէլէտէն տօլայը մուհաքէ մէյէ կիթտիղիւնի-
զի, վէ միւմայիլէյի եպիսկոպոսուն գօմիսիօն
օտապրնտա նէ միսիլլու հարէքէթլէրտէ պու-
լունմուղունու. . . անլատըգտուն սօնրա,
իչիմիդտէն զաթրն պիրիպի չու աթիւտէքի
ճէվապլարը պիղէ իթտի :

« Մկրտիչ եպիսկոպոս Մանգումէ իլէ իւ-
« տաուր վար, հապլը եախօտ հազարդ .
« բէք սէրպէսթ տիր, Վաշին դեկտ. 15 կի-
« րակի կիւնիւ Նէնի-գարու քիլիսէսիւնի իսմի
« օլտուղու միւնասիպթիլէ միւմայիլէյի ե-
« պիսկոպոս, Ս. Աւետարանըն չու պիր գաչ
« սաթրտան իպարէթ, լաքին բէք թէլէսիւր-
« լի քէլաթը հիշ տէր խաթըր իթմէյիւնէք
« եթէ խոովեալ իցես, նախ հաշտես ընդ
« ընկերի քումեւ ապա մասու գալատարադ. . . »
« գալգմըչ սեղան իւղէրինէ էֆէնտիմիլ Յի-
« սուս ֆրիստուր վաղ իթմէյէ. աճէպա՞ Մը-
« կրտիչ եպիսկոպոսուն ֆիքրինէ հիշ կէլմէ-
« տի քի Մանգումէ ալէյիստէ Պապը-Չապ-
« թիլէնէ իսթիտա վէրմիշ տիր, էկէր միւ-
« մայիլէյի եպիսկոպոս պիղգաթ քէնտիսի Ս.
« Աւետարանա ինանմաթ իսէ, նէ՞ սէպէ-
« պէ մէպիս էհալիլէ օնու վաղ իտիյօր. եօզ
« էկէրչի ինանըյօր իսէ, նէ՞ սէպէպէ մէպիս
« օնա մուղալիս հարէքէթալէ պուլունուօր,
« չուրասըն աճէպա պիղէ պիլաթիմէյէ դուտ-
« բէթիլիլ վա՞ր մը տըր » :

Մէրգուժ գաթըն պիղէ իթտիլի քէլաթ-
լար իլթէ պուշլար արը. վէ պէնտէնիլաթ
բէք հազար պուլունու, վէ էկէր սիզտէ իշ
եէրինէ գօրսանըլ, մէքթուպուժու « սրապ-
րել » իտուպ զաղէթալի միւթէպէրինիլին
պիր ուֆազ քէօշէսինէ հըֆիլ իթմէնիլի բէ-
ճա իտէրիմ էֆէնտիմ :

Մէքթուպուժու գարոյաճաղըմ վաղըթ
ֆիքրիսէ Մկրտիչ եպիսկոպոս մարիֆէթիլէ
բաթիլիլանէ տէրունիլանէ պիր նէվի պու-
գըճըրգ վուղուլինի զաղէթանըղտա օղու-
տուղում կէլաթի : Յնտան պիր գաչ հաֆթա
սօնրա պիր « Պաշտօնական ծանուցում » իլի
պու մէսէլէյին պիր գօմիսիօնա իհալէ օլ-
տուղունու անլամըչըմ տըր : Սապըրսըլըղլա
պէքէյօրում չու տալանըն սօնուճա, օնտան
պէրի իքի ալ գատար օլտու. նէ աէս վար
նէտէսէտա : Պու հալաթիսի սիղէ պիլաթիլէն
հաթթա պիր վարդապետ իտի, էկէր միւ-
մայիլէյի վարդապետին իթտիլի սըրֆ իֆթի-
րա իտի իսէ, նէ՞րուէ տիր ճէղասը, եօզ է-
կէրչի եպիսկոպոս « կախարդ » իսէ, նէ՞րուէ
գալուր :

Տօղուտու պու մէսէլէյին նէթիճէսի հէր
նէ գատար պէքէյօրում իսէ, պիլմէմ նէ՞
աէպէպէ մէպիս մէքթիւր գօմիսիօնա ազա
թայնիս օլտու սէմալէթլու եպիսկոպոսլար պիր

սէս չըգարմատլար. տահա իրայէթլու միւ-
էլլիֆ չօգ չէյլէր եազաճաղըմ վար իսէտէ,
մէքթուպուժուն ուղուն օլտուղու իշին պու-
գատար իլէ իքթիֆա իտէրիմ :

ՏՐԱՊԻԶՈՆ

. . . Խմբագիր

« Լիր քահանայ մը » — Չարչամայա-
յէն առնուած լուրերը տեղւոյն Տ. Մի-
քայէլ քահանային Մահմէտականու-
թեան գիմելը կը ծանուցանեն : Սա չա-
փը միայն լսած ենք որ այս քահանան իր
անվայել ընթացքովը գրեթէ քաղաքաց-
ւոյն մեծ մասին ասելի ըլլալովը, որ այ-
րի ալ է եւ գուցէ կուզէ երկրորդ երէց-
կին մ'ալ առնուլ ուղեր են քահանայա-
գործութենէն դադարեցնել զենքը : Լը-
սածնուս նայելով Ս. առաջնորդ Մես-
րոպ արքեպիսկոպոսը փութացեր է կա-
րելի եղած միջոցն ի գործ դնել շարեաց
առջեւն առնելու համար : Այս մասին
պէտք եղածն յետագայովն ալ կը հաղոր-
դեմ ձեզի :

« Հովն ու ծովը » — Այս շարթու-
մանուանդ նախընթացին Հովն ու սե-
ւերես ծովը վերջին աստիճանի կատա-
ղութեան հասան Մթին փոսնգները գեո-
չը լսեցինք, բայց ցամաքին վրայ աստիկ
Հովն անթիւ ծառեր, տղակիներ, կըղ-
միտքներ եւ այլն կտորեց, իմպիւր. վըշ-
րեց ու ցրուեց : Անձրեւներն ալ անընդ-
հատ :

« Մէճիտիւ պատուանշան » — Անց-
եալ շարթու Ք. Գրան կողմանէ հին-
գերրորդ աստիճանի շքանշան մ'եկաւ
մեր ազգայիններէն կիւրճեան Պօղոս է-
ֆէնտիին, որ քաղաքիս մէջիսի քէպիլին
մէջ ազգին կողմանէ անդամ է եւ իւր
տաղանգովը բաւական մեծ տեղ մը կը
բռնէ հոն ի պատիւ ազգին. նոյնպէս
մեր ազգային քաղաքական ժողովին ալ
տաննապետ ըլլալով, գովութեան ալ
ժանի վարութեամբ կը անօրինէ ազգ.
գործերը եւ յուսով ենք որ իւր ներ-
կայ բարեջանութեանը յարատեւ ըն-
թացք մը կը շնորհէ, որ իրեն մեծ պա-
տիւ եւ ազգին ալ մեծ օգուտ առաջ կը
բերէ :

« Եթ իմնէրու նոր օրէնքը » — Անցեալ
շարթու Յունաց եւ Պապական Հայոց
Ս. առաջնորդներն ու երեւելիները Հայոցս
առաջնորդարանը մօրիններուն հետ ժո-
ղով մ'ըլին Տէրութեան կողմանէ եւ-
թիմներուն համար նորոգ հաստատուած
կանոնը կարդալու եւ իրենց մէջ գօմիսի-
օն մը հաստատելու յատկապէս նոյն դո-
ժին համար. տոյնքն նախ իրենց առ-
մարներուն մէջ արձանագրեն եղիմներուն
առնել պահանջը եւ ապա դուռը, որպէս
զի ետքէն դրան պաշտօնէից կողմանէ

պատճառած շփոթութեանց առաջը
դիւրաւ առնուի : Աւելի որոշ տեղե-
կութիւններ կուտամ :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

« Ինչ որ կուզես թէ ուրիշնե-
րը քեզի չ'ընեն, դու ալ նոյնը
մի' ընէր անոնց » :

« Ինչ որ կուզես թէ ուրիշնե-
րը քեզի ընեն, դու ալ նոյնը ը-
րէ անոնց » :

Ահաւասիկ այս է բարոյականութեան ընդ-
հանուր սկզբունքը, ուսկից կը ծագին ընկե-
րութեան իւրաքանչիւր կարգի անդամոց՝ աղ-
գաց եւ ժողովուրդներու իրաւունքը փոխա-
դարձաբար, որու վախճանն է չ'վնասել եր-
բէք մէկու մը :

Առաջին տեսութեամբ այս վեմ մկըղ-
բունքն Աւետարանական ըլլալ՝ այսինքն Ա-
ւետարանի քարոզութեան օրէն ծագած կը
կարծուի, բայց բանասիրական տեսութեամբ
պիտի գտնենք որ շատ հին է :

Կոմբիւկիոս՝ Չինաց ազգի առաջին օրէ-
նադիրը ֆրիստուէ վեց դար առաջ քարո-
զած եւ հոն իրրեւ ընդհանուր սկզբունք
ընդունուած էր :

Սակայն մեր այս լսածէս չ'կարծուի եր-
բէք թէ այս սկզբուն հեղինակութիւնը Կոմ-
բիւկիոսի ընծայել ուղերն :

Սկզբունք մը՝ որ ինքն իսկ ճշմարտու-
թիւն է, ոչ Կոմբիւկիոսի՝ Նումայի՝ Արիս-
տոտէլի՝ Լէյպիցի՝ Գանթի՝ Տօլպախի՝ Ռու-
սոյի՝ Վօլթէրի՝ Պաղօսի ու ոչ ալ Տէքար-
քարդի է. որովհետեւ ինչպէս որ առաքեալք
Աւետարանի ճշմարտութեան քարոզներ էին,
ասոնք ալ սկզբունքի ուսուցիչներ են, որք
մարդկային ազգի կորուսած իրաւունքները
վերադարձնելու քերելու համար իրենց ա-
ռաքելութեան պաշտօնը կատարեցին :

Աւետի իմաստասիրական սկզբամբ սկզբ-
բունքները դերադոյն ճշմարտութեան հե-
ղինակութենէն կը ծագին :

Այս ընդհանուր տեսութենէն ընկանա-
բար կը հետեւի թէ սկզբունք մը ամենեւին
մասնաւորի առանձնաշնորհում չ'է. վասն զի
ինչպէս որ ճշմարտութիւն մը հանրութեան
է, ասանկ ալ սկզբունքներն հասարակաց
համար են :

Ուրեմն բարոյականութեան այս վեմ ըս-
կըղբունքն ալ ոչ Չինաց՝ Հոովայեցոյ
Յունաց եւ Հայոց, այլ ընդհանուր մարդ-
կութեան է. որովհետեւ երկրի վրայ չ'կայ
ամենեւին թէ կրօնական ու թէ քաղաքա-
կան օրէնք մի' որ ուրիշ չարիք ընել տը-
րամադրէ. մասնաւոր թէ ամեն կրօնք ու
օրէնք՝ որ թէ միապետական ըլլայ թէ
սահմանադրական եւ հանրապետական, ա-
ստոնց ամենքն ալ աւելի կամ նուազ թէ-
ութեամբ՝ նոյնը կը սրբաւարեն :

Աշխարհի վրայ ո՞ր կրօն կամ օրէնք մէ-
կու մը ընչից յաղիտակութիւն ընել կը տրա-
մադրէն. Կրօնքը կը պատուիրէ չ'զոգնալ այն
բանը որ ուրիշի է, եւ զոգնալէ ետեւ վերոս-
տին իր տիրոջը դարձնել կը պարտաւորէ.
բարոյական իսպառ կ'արգելու զոգնութիւն

ընելը. իսկ օրէնքը կը դատապարտէ դողը եւ կը պատժէ դողութիւնը. որովհետեւ դող-նալը իրաւունքի դէմ բան մը յախտակել է որ ուրիշին կը վերաբերի. եւ ինչ է օրինաց նշանաբանը՝ եթէ ոչ հասարակաց կեանքի ընկից ու ստացուածոց եւ սպարտուց ու իրաւանց ապահովութիւնն:

Ուստի բնականաբար կրնանք հետեւցնել թէ ժողովուրդի մը մէջ այնչափ բարոյական կայ, որչափ որ պարտք ու իրաւունք կայ, կամ սանկ ըսենք՝ ժողովուրդի մը մէջ այնչափ բարոյական կայ, որչափ որ նոյն մո-ղովուրդին անդամները կը ճանչեն պարտքն ու իրաւունքը:

Այս սկզբունքին նկատմամբ ամուսնու-թիւնն ալ բարոյական օրէնքէ ազատ է, քանի որ երկու ամուսնոր փոխադարձ պարտ-եօք ու իրաւամբ իրարու հետ կը միանան յաւիտեան իրարմէ՝ չբաժնուելու պայմանաւ:

Ուստի եթէ մարդիկ ազատ եղած ըլլա-լին իրենց ամուսին ստած կինը ուղած Ժա-մանակին թողոյ՞ ուրիշ մ'առնուի. ան ա-տեն եւ ոչ մէկ օրէնք մը կրնար սանձել մար-դոց անբարոյականութիւնը. որովհետեւ հա-ճոյքն իբրեւ օրէնք ընդհանուր սկզբունք բռնուելով՝ մարդ մը պիտի կրնար օրը տասն անգամ կրնայ փոխելով՝ տասը կին առնուի եւ արձակել:

Այս ենթադրութիւնն զմարդիկ յանրա-րոյականութիւն կը տրամադրէ, որ քաղա-քակրթութեան դէմ է:

Մանղուէի 214 թուով մեր հրատարա-կած մէկ յօդուածը՝ զոր լսածնուս նայելով դատապարտեալ են ունանք, ընկերական եղ-ծումի մէկ նկարագիրն էր, որով ուղեցինք ցուցնել թէ մէկն ամուսնանալէ ետեւ՝ բը-նաւ ներկի չ'է անոր իր օրինաւոր կինը թողոյ՞ օտար յարաւորութիւնէ ելող կը-նիկի մը հետ ամուսնանալ. ասկի բարոյա-կանութեան ընդհանուր օրինաց ու սկզբունք-քի դէմ մեղադրում մ'է, որ այնպիսոյն համար ամուսնութիւնն ուրիշ բան է, այլ կամայական հաճոյք մը, որու հետեւութիւ-նը անբարոյականութիւն է. որովհետեւ դործն ըստինքեան մոլութիւն է:

Ոմանց համար մեր այն յօդուածին ծանր ու անմարսելի երեւելուն պատճառը՝ կու-տուութիւնը կոչել բառն է եղեր, զոր կանանց համաստութեանը դէմ մեղադրում մը ենթադ-րեալ են: Քաջ է, եւ մենք իսկ կը դատա-պարտենք այն յօդուածը՝ եթէ միմեկ բա-ռի վրայ կայանար խնդիրը: Բառերը գա-ղափարներու պատկերն են, ուստի մեղադ-րելին բառերը չեն, այլ մոլութիւնը:

Մեր ալ նոյն յօդուածը հրատարակելուն չարժանութիւն էր ընկերական մոլութիւնը ցուց-նելով՝ ուրիշ առթիւ մ'անոր դարմանը նը-չանակել եւ ոչ զեղեցիկ սեռին համակու-թիւնը վիրաւորել, զոր թէ կը գովենք եւ թէ անոր իրաւունքներն ալ իբրեւ բանա-կան էլից իրաւունքները կը բարձրենք, որով-հետեւ կանայք ալ հաւասար մարդեր են:

Ուստի որ անձ որ դգօն բարոյականու-թեան գրօշակիր ու մոլութեան եւ անիրա-ւութեան ռեներմ թշնամի է, չուղեր մեզի հետ վկայել թէ մէկն ըստ օրինի ամուսնա-

նալէ ետք՝ կրօնքը փոխելով եթէ մէկ ուրիշ աղջկան մը հետ ամուսնանալ ուղէ, այնպիս-ւոյն ըրածը կուսապղծութիւն է, որ կեն-թադրէ աւելի կամայական հաճոյք, քան ե-թէ ամուսնութիւնն:

Այս մասին զմեզ գատապարտողներուն սկզբունքն ուրիշ բան է, եթէ ոչ գաղա-փարը դատապարտելով՝ մոլութեան դէմ աչք խփել:

Աս դրութեան առջեւ դողերը՝ մոլիներն ու մարդասպանները արդարանալու եւ յան-ցաւորութեան ոսոխները դատապարտելու են:

Ասանկ օրէնքի մը ստուերն անգամ չկայ աշխարհի վրայ, ուստի եւ մէկ քանի հոգեւոյ ալ անձնական կարծիքն ու գաղափարը իր-բեւ ընդհանուր օրէնք ու սկզբունք չ'կրնար ընդունուիլ:

Մոլութիւն մը հրապարակին ուրիշ բան չենթադրեր, եթէ ոչ նոյնին վնասակարու-թիւնը աչքի առջեւ դնելով՝ անոր դարմա-նը հաստիկ կամ սոսաճարկիլ:

Անա այս էր մեր ալ կամքն ու նպատա-կը՝ որ ասկէ զատ ուրիշ որ եւ է մեկնու-թիւն չ'վերցնեն:

Եթէ եղածը եղած է սկզբունքով նայե-լու ըսինք այս տեսակ իրաց վրայ, ան ա-տեն ընկերական լուր կարդենք ու օրէնք-ները կեղծանին անշուշտ եւ մոլութիւնն ու անբարոյականութիւնը անարգել յարատեւե-լով՝ այս օրումն եղծուի մեղաւ սովորու-թիւն եւ ահա սովորութիւնն ալ օր մ'ան-շուշտ ընդհանուր տիրող օրէնք կը դառնայ ինչ բան հարկ է ուրեմն այս մոլութեան դէմ:

Ա. Որինապէս արգելուի կրօնափո-խութեամբ եղած ամուսնութիւնը:

Բ. Մէկը կրօնափոխելէ ետք՝ քաղա-քականապէս ապահովել այնպիսոյն կնոջ ու դաւակայ ապրուստը:

Գ. Կարելի եղածին չափ արդարապէս քննել կնոջ թողութեան պատճառը եւ պատ-ժել յանցանքն օրինապէս:

Այս միջոցներէն զատ գրեթէ անհնար է ուրիշ հնար մը գտնել:

Ուստի ըստ կարելւոյն եղծումի առաջն առ-նելու համար կրօնական ամուսնութեանէ զատ նաեւ քաղաքականապէս հարկ է:

Անասաղար դործ մը բառնալու համար անոր դէմ միայն եւ եթ պատիժ նշանակելը բաւական է, որովհետեւ պատիժը կը վա-րագորէ միայն յանցաւորութիւնը. ուրեմն միւս կողմանէ ալ բոլորովին անոր առաջին առնելու համար բարոյականութեան սկզբ-բունքը տարածել, այսինքն՝ դատարա-կութիւնը հասարակաց ընկուէ:

Ինչ է դատարարակութեան բուն պաշ-տօնը. — Արթիկ մարդոց սիրտը՝ կամքն ու միտքը:

Գարձեալ՝ ինչ է ատոր վախճանը. —

Արնուացնել մարդոց զգացումը եւ բարձրա-ցնել անոնց խորհուրդները:

Սակայն մեր վերի ըսածներէն չ'կարծուի թէ միայն եւ եթ էրիկ մարդոց պակասու-թիւնները հրապարակելու պաշտօնն ունե-նալովս կանանց պակասութիւններուն վրայ լուի ուղենք:

4866 դեկ. 8

— . . . Խմբագիր .

Անցեալ գիշեր երբ բոլոր բնութիւնն լը-ռութեան մէջ թաղուած, եւ ամէն կենդա-նի էակ Մոմսին անզգայութեան ծոցը խըր-ուած, Արդոսեան բաղմանայ խորանն իր ոսկեփայլ առողիկներով անքուն կը հսկէր, յանկարծ հարաւային կողմէն փոթորկալից եւ հսկայաձեւ ամպերը դուրս մայթքեցին, գո-ռաց Ուրանոս, Մանչեց Պոսիդոն եւ երկրին վիթխարի հիմերը սարսկցան, ու հուր ջուր եւ մրրիկ իրար դարնուեցան, ես ալ որ նոյն միջոցին արմունկս իզրասեցան, ձեռս իծնօտ սզգիւս անցեալն ու ներկայն իրար խառնած ապագային վրայ խորին մտածմունքով նիրհ-ման դէմ կը մաքառէի, կրկնեց Ուրանոս իւր գոռում դոչումը, մէկէն սենեկիս պատու-հանները բացուեցան ու փայլատականց լու-սեղէն մարմինները ներս սողացած ստուն չեմ գիտեր որ սատանան ճերմակ ծրար մը բաթ տէյի՝ գրասեղանիս վրայ ձգեց, ու աներեւ-ւութեամբ, ինչ ըլլալս չգիտեցայ, չուարում մըն է զիս պատեց . . .

Չեմ գիտեր որչափ ատեն այն վիճակին մէջ մնացի, յանկարծ սոսկայի աղաղակով սթափեցայ, եւ երբ ծրարը բանալու վրայ էի, չուտ ըրէք, ելէք, հասէք Շողիկ հա-նրմ, Շարմէր տուտու, Ելէ՛ք մէկ խաթուն վաղեցէք ի Սալմա-թօ Լրուգ, քանզի հոն ժողովք ունիւք:

— Քա՛, ինչ ժողովք է աս, հարցուց մամիկս մարած ձայնով մը վերէն:

— Չիտե՛ս ըսաւ փողոցէն Ծանծաղ հա-նրմը, ելիք դուս ալ եկուր, ամենուս ալ թէ՛ղ-քէրէ եկած է. կարծեմ, չաա մեծ բանի մը համար է, վաղեցէք Սիմա, Սօֆիկ, Սարա. Արբուհի Սալմա-թօ Լրուգ Աղերդ սանամօր սրահը . . .

Ամեն տուն, ամեն ինչ իրար անցում-ներ, փողոցները լեցուն կնիկներ, երկինքն աքանջելի նշաններ եւ տեսարաններ, չե-րկարեաք, կարծես, աս հին աշխարհը նոր աշխարհ մը կերկնէր: Հետաքրքրութիւնս չարմեցաւ, մամիկիս ձեռքէն հրաւերի տօմ-սակն յախտակեցի, յորում սա հետեւեալը կարգացի:

Արնուացնի քոյր

Աս գիշեր ժամ 5:15 ին կանանց առաջին ժողովը պիտի ըլլայ խիստ եւ ամենակարե-ւոր նիւթի մը վրայ խորհելու, նիւթ մը, որ մարդկային տղխութեամբ տոնակոխ եղած մեր ամենազին իրաւանց կը վերաբերի, նիւթ մը, որ զկանայս հինօրեայ ստրկութե-նէ ի սահման մարդկութեան կը բարձրա-ցնէ, եւ այն:

Ուստի անպատճառ ներկայ գտնուելիդ կը խնդրուի, ինչպէս նաեւ բոլոր կանայք եւ չափահաս օրիորդք պիտի գտնուին կը լուսանք:

Մնամ ձերդ եւայն

4866 դեկ. Սուրբան համամ

Սղերդ սանամօր սրահը

Ապէնիադ

Հեռատեսեան

Այժմ ինչ կրնայի ընել, փողոցներու մէ-ջի խռնեալ կանանց ճոռուտութիւնն ու աղա-ղակը, երկինքն հսկայատիպ ամպոց իրար բաղնուելու գոռումը, փայլատակաց շաշխն ու

Հառաչիւն եւ ցոլացումը եւ Պոլսոյ հարաւա-
յին կողմէ փչած սաստկաշունչ հոլի ու
մարդկանց աղաղակները՝ ահարկու եւ սար-
սափելի տեսարան մը կը ներկայացունէին,
ճերմակ ծրարը ձեռքս, դեռ մէջն ինչ ըլ-
լալը չգիտցած, գլուխս բաց դուրս նետուե-
ցայ. վաղեցի եւ ելայ Պոլսոյ արուարձան-
ներէն մէկուն բարձր գագաթը, ի՞նչ տես-
նեմ աղէկ, Հիւսիսային արեւմտեան կողմի
սեւ ամպոց մէջ տեղէն սքանչելի Միածան
մը դէպի հարաւային կողմն երկնցած ըլլա-
լով, երբ երեսս այն կողմը դարձուցի, սեւ եւ
կարմիր գլուխներու ահագին բազմութիւն մը
նշմարեցի, որոնց առջեւ բարձր տեղ մը
դաւաղան ի ձեռին ոտքի վրայ երկայնահա-
ւակ գերուկ եւ սպիտակ ալեօք խօթողա-
ղէմ ծերունի մը կանգնած՝ կարծես Ապո-
ղոնեան տաճարէն պատգամ, կամ վճիռ կը
խնդրէր, անկէջ քիչ մը անդին դէպի արեւ-
մտեան կողմը բարձր տեղէն մը չորուկ ձեռք մը
երկրնայով Միածանին «կէսը» ծածկած էր,
աչքս այն կողմը դարձունելով ուշադրու-
թեամբ դիտեցի եւ տեսայ որ, այն ձեռքի
մէջի կապուտակ երակներուն քովերը Ախլը-
խայէն յիւսկիտար, անտի Գատը-քէօյ, եւ
Պօլիս, եւ անտի Ատանա եւ Ասիոյ մէկ ծո-
վողը գործուած պղծութեանց, անառակու-
թեանց, խռովութեանց, խարդախութեանց,
խաբէութեանց, եւ այլն պզգալի նշանները
ու Շէյխիլ իսլամի պալատին քարերու փոշի-
ները ֆողկեղոնեան ձայնիւ հանդերձ յայտ-
նապէս կը նշմարուէին:

Երբ աս տարօրինակ երեւութից եւ չարժ-
մանց իսկական պատճառներն հասկնալու հա-
մար արուարձանն ի վար կը դիմէի գերեզ-
մաններուն մէջէն, յանկարծ դէմս ուրուական
մը ելաւ, շուտ եւս դարձիր. քանզի ինչ բան
որ հասկնալու կերթաս, նոյնը ձեռքի ծրա-
րից մէջ պիտի գտնես մի ըստ միովէ գրուած
ըսաւ ու աներկուր թուցաւ:

Ահով ու գողով բռնուած դողդալով ետ
դարձայ, եւ գացի գրասեղանիս գլուխը ան-
ցայ հազար ու մէկ կասկածներով ու մտա-
տանջութիւններով թէ արդեօք ի՞նչ կայ
ձեռքիս ծրարին մէջ, Գողգոթոյն մատներովս
ծրարին կապը քակել սկսեցի, եւ տեսայ որ
յիշեալ ծրարին մէջ մեծկակ տօմար մը, ու
բոյ վրայ «Արձանագրութիւն կանանց առաջին
ժողովոյ ի Սուլթան Համամ» գրուած տես-
նելուս դարմանքն իս պատեց թէ, ինտո՞ր
կըլլայ որ, ժողովը չլնացած ժողովոյ ար-
ձանագրութիւնն ինձ կը հասնի: Մէկէն ծը-
րարներ ստոսնան ականջս ի վար այսպէս
փրփսաց. «Աքանջելիք սքանչելեաց, ա-
մենայն ինչ սքանչելիք, քանզի ամէն ըլլա-
լիք ինձ առաջուց յայտնի է, վստահ եղիր ը-
սածիս» ըսաւ, ու աներկուր թեղաւ:

Ուստի ես ալ վստահօրէն նոյն արձանագ-
րութիւնը ամբողջապէս օրինակելով ընթեր-
ցողաց ուշադրութեանը կը յանձնեմ. . .

Մանգալ Էֆէր:

ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ

ԼԻՎԵՐՔՈՒԼ ԲԱՄՈՒԳ ԲԻՅԱԶԱՍԸ

5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Օրթա պոյտ 14, Մօպիլ 14, Օրլէանս 14

1-4, էյի ճինս Մըսըր 161-2, Բերնամ 15, Տօլ-
լարա Սուրաթ 103-4, Պէնկալ 71-2:

6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Ալըշ վերիշէ պունտա պու կիւն էյի իս-
թէք օլտու, վէ բիյաշա գալի տիր չարշէմ-
պիհ ֆիեաթլարընտա, կէշէն հաֆթաեաթաթ-
պըզան պազը ճինս մալլէր միւսթէննաթու-
թուլտուգլարը հալտէ, Ամէրիգան բամու-
ղունտան 1-8, վէ Պրազիլտէն 1-4, Ֆարտինք
տիւշկիւնկիւք օլտապ, պաշգա ճինսթրտէն
իշէ թօգունապիլի մէրթէպէտէ պիլ թէ-
պէտտիւլաթ օլմամը տըր:

Պու կիւն քիեաթլար չունլար տըր.
Օրթա պոյտ 157-8, Մօպիլ 157-8, Օրլէանս
141-4, էյի ճինս Մըսըր 161-2, Բերնամ 141-2,
Տօլլարա Սուրաթ 103-4, Պէնկալ 73-4:

7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Սաթըշ պու հաֆթա 65,560 պալեա տըր.
պունլարտան 4,800 ի մատրապազլար, վէ 15,
400 իւ թաշրա իշին օլտապ, պազի գալան 46,
650 պալեա տըր եէրլի ֆապրիգալար իշին տիր:

Պու կիւն բիյաշա գալի տիր. մուգատ-
տէմքի ֆիեաթլարընտա սաթըշ 40,000 պալ-
եա տըր. պունլարտան 2,000 ի մատրապազ-
լար վէ թաշրա իշին տիր, իտիսալաթ 5,624
պալեա տըր: Սաթըշլար, Օրթա Ամէրիգան
157-8, էյի ճինս Մըսըր 161-2, Տօլլարա Սու-
րաթ 103-4:

Պու հաֆթա կիրէն 18,655 պալեա տըր,
պու սէնէ պու կիրէն գատար 5,505,584, վէ
կէշէն սէնէ պու կիրէն գատար օլան իս-
խալաթ 2,545,404 պալեա, Գեկտմ. 6 տա
տիւնքի պուլունան հազր 559,010 պալեա,
վէ կէշէն սէնէ պու կիրէն օլան հազր
559,050 պալեա տըր:

8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Պու կիւն բիեաշա գուվէթլի օլտապ, վէ
ալըշ վերիշ տախի զիյաթէճէ օլտու իսթէ,
ֆիյաթլարտա պիլ ֆըրազլըզ օլմատը պու
կիւն. սաթըշ 15000 պալեա տըր. պուն-
լարտան 4000 ի մատրապազլար վէ թաշրա ի-
շին տիր:

Յիւլիւս Էֆէր:

10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Պունտա իսթէք պու կիւն բէք գալի
օլտու բամպուղա. վէ պիւքիւնիւք բիա-
շատա ճէսարէթլէ սաթըն ալտլար. ֆիեաթ-
լար տախի օ պիլ հաֆթառան 1-4 բէնա
եիւքսէլմիշ տիր: Մուամէլէ եէթիշտի:
Տըհարվօ էյի թիւճճար մալը 67 ապրիլտէ
թէսլիմ օլմագ իւղրէ 141-4. Պէնկալ էյի ճինս
եէնի դեկտեմբերտէ կէմիյէ եիւքլէնմիշ 8.
Բէն.սաթըշ պու կիրէն 20,000 պալեա, պուն-
լարտան 4000 մատրապազլար վէ թաշրա ի-
շին տիր:

Պու Էֆէր:

Օրթա Պոյտ 14, Մօպիլ 14, Օրլէանս
141-4, էյի ճինս Մըսըր 17, Բերնամ 143-4,
Տօլլարա Սուրաթ 14, Պէնկալ 8 բէնա:

11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Պու կիւն ալըշ վերիշ տէֆաթէն բէք ճէ-
սիմճէ օլտու. վէ կիրէն ֆիեաթլար ճիւղիճէ

թարագգը պուլտուլար, խուսուսու իլէ գիեա-
տէճէ Սուրաթլարտա, օնլարքի բէք նօգսան
պունլարտա տըր. պազը ճինսթրտէ տիւն-
քիւնտէն եիւնէ 1-4 բէնա թարագգը պուլ-
տուլար: Մուամէլէ եէթիշտի: Ամէրիգան:
Պալեա, ասըլ օրթա, կէմի իսթի իլէ 14.
Պէնկալ ասըլ ալեա թիւճճար մալը իսթի իլէ
սեպտեմբերտէ եիւքլէնմիշ 8 Բ. չօգ ալեա
թիւճճար մալը կէմի իսթի իլէ 81-4. սաթըշ
պու կիրէն 20,000 պալեա. պունլարտան 8000 ի
մատրապազլար վէ թաշրա իշին տիր:

Պու Էֆէր:

Օրթա պոյտ 14, Մօպիլ 14, Օրլէանս
141-4, էյի ճինս Մըսըր 17, Բերնամ 143-4,
Տօլլարա Սուրաթ 141-4, Պէնկալ 8 բէնա:

(Միւս Էֆէր)

12 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Պու կիւն սաթըշ 15,000 պալեա տըր
7000 պալեա տըր մատրապազլար վէ թաշրա
իշին տիր. ֆիեաթլար տախի զայէթ գալի
տիրէր:

ԻԼԱՆ

ՊԵՅ ՕՂԼՈՒ ՃԱՏՏԵՍԻՆՏԷ

Ն Ի Ի Մ Է Ը 190

Պու տէֆա եէնիտէն քիւշատ օ-
լան մէկքիւր շէքրճի տիւքեանըն իսթ
գալթընտա օլան պիլիւք սալօնուտա,
պունտան պէօյլէ էթ քէսիմինն Նիհայէ-
թինէ գատար, հաֆթատա իւշ տէֆա
օլարագ, եանիյա, բէնշէմպիհ, Ճիւմա
իլթէսի վէ բազար ախշամլար սաթ
11-2 բատտէլէրինտէ պաշլանարագ, ինճէ
սագ խանէնտէ ուսթա Գրիգոր ճիլիւքի-
եան գումբանետը թէքիլ օլարագ, էն-
վայի շէքէզ վէ հէր պիլ տիւրիւ իշթթ
էհվէն ֆիաթլար ըլա օլտուլու, վէ
պունլարտա կէլէն գալթլարըն խօշուտ
օլաճագլարընա հիշ շիւքհէմիզ օլմատըզ
հալաէ իշ պու իլանէ իպթիտար գըլըն-
տը:

ԻԼԱՆ

Ղայէթ հիւնէրլի սուրէթտէ վէ
էհվէն ֆիաթլա տեազ օեուտու մէշք
իթմէք իսթէլէն ֆաթիլեալարըն Նա-
ուսթէաթրօսու գարշալընտա Լիւք-
սէմպուրկ նամ գազինօտա միւսիւ
Ֆրանսօսեա միւլաճաթ իլլէմէլէրի
իլան օլունուր:

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՅ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՎԱՆՔ ՀԵՐԱԼՏԵՆ ԹԱՊԵԱՆԵՍԻՆՏԷ
ԳԵՅ-ՕՂԼՈՒՅԱ ՏՕՂԸՈՒ ԵՕԼԵԱ, ՅՕԹՕՂԸՈՒ ԱՅՏՈՒԼԵԱ
ԳԵՐԱՏԵՐԼԵՐ ԳԱՐԵՐԸՆԱ ՆՈՒՄԵՐՈ 467: